

Pædagogisk læreplan for Børnehuset Mattisborgen

Evt.
Logo

Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for vores pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, udvikling, læring og dannelse i Børnehuset Mattisborgen. Læreplanen er et levende dokument, som kort beskriver vores pædagogiske overvejelser og refleksioner med eksempler, der er retningsgivende for det pædagogiske arbejde i hverdagen.

Det fremgår af den pædagogiske læreplan, hvordan vi i Børnehuset Mattisborgen, så vidt muligt, gennem hele dagen etablerer et pædagogisk læringsmiljø, der med leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes.

Det pædagogiske læringsmiljø er tilrettelagt, så det inddrager hensynet til børnenes perspektiver og deltagelse, til børnefællesskabet, til den aktuelle børnegruppes sammensætning og til børnenes forskellige forudsætninger.

Vi arbejder med, at det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø er integreret i det pædagogiske arbejde med etablering af pædagogiske læringsmiljøer.

Vi tilstræber at vurdere børneperspektivet i et børnemiljø, og at inddrage børns egne oplevelser af børnemiljøet ud fra deres alder og forudsætninger.

Foto

Ramme for udarbejdelse af den pædagogiske læreplan

Den pædagogiske læreplan er udarbejdet med udgangspunkt i:

- Det fælles pædagogiske grundlag, som består af en række fælles centrale elementer, som skal være kende-tegnende for den forståelse og tilgang, hvormed der skal arbejdes med børns trivsel, læring, udvikling og dannelse i alle dagtilbud i Danmark
- De seks læreplanstemaer
- De tilhørende pædagogiske mål for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns læring.
- Frederikshavn Kommunes Børn – og Unge politik.

Hvis du vil vide mere om rammen for den pædagogiske læreplan

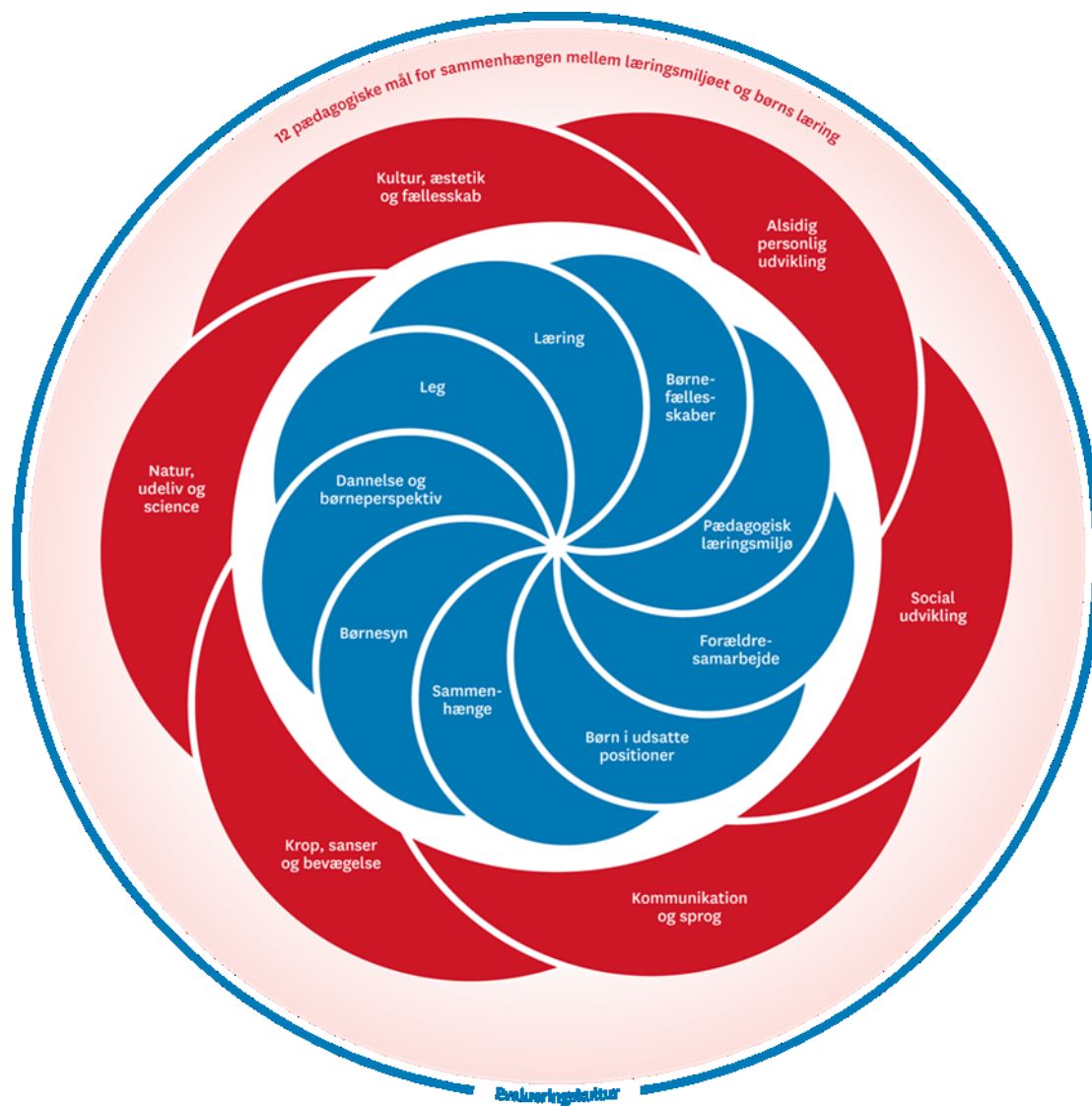
[Den styrkede læreplan](#)

(højre klik og tryk på; Åbn Link)

Hvis du vil vide mere om Børn og Unge politik Frederikshavn

[Børne- og ungepolitik Frederikshavn](#)

Det fælles pædagogiske grundlag og de seks læreplanstemaer

Det pædagogiske grundlag

Temaer i det pædagogiske grundlag	Korte retningsgivende refleksioner og eksempler på, hvordan vi i Børnehuset Mattisborg forholder os til temaet
<p>Børnesyn Hvordan kommer "børnesyn" fra det fælles pædagogiske grundlag til udtryk hos os - og bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene?</p>	<p>I vores hus bestræber vi os på, at se det enkelte barn. Barnet skal ses og føle sig velkommen, når det træder ind i vores hus. Personalet møder børns følelser på en omsorgsfuld måde. <i>Ex: Et barn siger, må jeg sidde ved dig i 5 minutter. Dette giver vi plads til. Her sidder barnet og iagttager legen, taler lidt med den voksne og efter kort tid går barnet i gang med en leg.</i></p> <p>Vi er bevidste om, relationers betydning for børnenes trivsel og læring. Derfor arbejder vi med stor opmærksomhed på det enkelte barns relationer til den voksne, samt relationer indbyrdes imellem børnene.</p> <p>Personalet skaber en hyggelig ramme, med mulighed for en stille og rolig start på dagen. Der vil hele dagen igennem, være omsorg, ro, og plads til at barnet kan sidde hos den voksne og tid til det enkelte barns behov. De voksne har inden børnene kommer skabt mulighed for opstart af leg, ved at stille ting frem barnet kan vælge at gå i gang med. Barnet kan også vælge, at gå i gang med en selvvalgt leg. Måske har barnet brug for at være fysisk aktiv og går ind i vores gymnastik rum, eller måske vil barnet lege i dukkekrogen, eller klæde sig ud og danse i vores balsal. I sommer perioden, kan barnet meget tidligt på dagen, vælge uderummet til leg. En god start på dagen, er medvirkende til, at barnet føler sig tryk og får en god dag. Kun et trygt barn er i stand til at udvikle sig og lære.</p> <p>Vi bestræber os på, at der dagen igennem skabes læringsmiljøer, der tager udgangspunkt i børnenes perspektiver. Børnenes bidrag er vigtige elementer i vores pædagogiske arbejde, både når vi har planlagte aktiviteter, spontant opståede aktiviteter, leg og daglige rutiner.</p> <p>Legene og legende nysgerrige processer er udgangspunktet for, at vi bl.a. har valgt at sætte stort fokus på legekunst og dialogisk læsning. Igennem disse processer er børnene aktivt deltagende og medskaber af deres egen hverdag. Børnene udvikles sprogligt, socialt og personligt, og bruger deres fantasi. Der opstår ofte nye relationer i processerne.</p>
<p>Dannelse og børneperspektiver Hvordan kommer "dannelse og børneperspektiver" fra det fælles pædagogiske grundlag til udtryk hos os - og bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene?</p>	<p>Barnets dannelsesproces sker hele dagen igennem. I Mattisborg bestræber vi os på, at understøtte vores børn til at kunne forholde sig til "verden" og turde og stå frem. Børn bliver kompetente, når de får den rigtige omsorg og støtte.</p> <ul style="list-style-type: none"> • En hverdag med rutiner, traditioner og genkendelighed, som børnene kan føle sig trygge i. Samtidig med at rutinerne indimellem brydes for at gøre plads til oplevelser, som er med til, at rykke barnets udvikling. • Vi arbejder med elementet dannelse i situationer som, afleveringssituationer, spisesituationer, den frie leg, planlagte aktiviteter, selvvalgte aktiviteter. Ved at deltage

	<p>aktivt, prøve sig selv af og få respons i samspil med andre danner barnet et billede af, hvem er jeg alene - og sammen med andre.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sociale relationer er en stor del af barnets dannelsesproces. Både barn/barn og barn/voksen. Børns venskaber er en vigtig del af børnehavelivet, derfor vægter vi det højt. Vi har stort fokus på venskaber, på legerelationer og på at sikre, at alle børn har/får en ven. Vi bruger meget tid, på at iagttage børnenes legerelationer. Derud fra vurderer vi, hvad der skal til for, at støtte og guide barnet til at få skabt en god relation. <p><i>EX. En dreng har fået en flis i fingeren. Pædagogen drager omsorg for barnet, taler med barnet og får taget flisen ud. Barnet bliver rost, "du er sej, til at få flisen taget ud". Pædagogen støtter barnet, i at komme videre. Barnet bliver spurgt om, han vil med ud på en cykeltur. Det vil barnet gerne. Pædagogen opfordrer herefter barnet til, at udpege en der også, må komme med på turen. Drengen vælger en ven og de to drenge får cykelhjelm på og kommer afsted på turen</i></p> <p><i>Ex. Vi oplever et barn, der har svært ved, at få skabt relationer til andre børn/har svært ved at finde en ven. Den voksne sætter rammen til en leg i børnehavens dukkekrog. Hun inviterer barnet og tre andre børn med ind i legen. Den voksne og gruppen leger restaurant. Der dækkes bord, spises mad og snakken går. Børnene byder ind med forslag til legen og legen udvikles. Barnet finder med støtte fra den voksne sammen med gruppen, bliver tryk i legen og får mod på, at fortsætte legen i gruppen også uden den voksnes deltagelse.</i></p>
<p>Leg Hvordan kommer "leg" fra det fælles pædagogiske grundlag til udtryk hos os - og bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene?</p>	<p>Legen er en stor del af Mattisborgens hverdag. Vi prioriterer at der skal være plads til leg. Børnene lærer i legen og legen viser, hvad børnene er optaget af. Personalet har fokus på den fysiske indretning i forhold til børnenes leg. Vi vægter, at der skabes plads til børnenes spontane og selvorganiserede leg, samt personalets rammesatte leg. Personalet har opmærksomhed på det enkelte barns trivsel i legen. Personalet har fokus på, at følge børnenes spor og indgå i den leg børnene gerne vil delagtiggøre os i.</p> <p>"Børn leger sig til erfaring"</p> <p><i>Ex. En gruppe børn leger rolleleg i dukkekrogen. Et barn er ikke med i legen. Den voksne spørger gruppen om hun og barnet må være med, foreslår de kan være storesøster og lillebror. Den voksne og barnet lukkes ind i legen. Den voksne leger med. Foreslår hvilken rolle storsøster og lillebror kan have. Hun støtter barnet i, at blive en del af legen. Den voksne trækker sig fra legen, da hun fornemmer at barnet er med og legen kører godt.</i></p> <p>Personalet griber børnenes initiativer og bygger videre på dem.</p>

	<p><i>Ex: En gruppe piger viser stor interesse for heste. De leger dagen igennem lege, hvor heste indgår. Personalet griber børnenes ideer og bakker op om dem. Vi indkøber små "heste", som børnene leger med. De opstiller dem. Laver stalde af pinde m.m. mange børn inddrages i legen.</i></p> <p><i>Vi starter et projekt op der tilgodeser pigernes interesse. Vi producerer sammen med pigerne kæpheste, bygger stalde af paller. Pigerne navngiver hestene og laver navneskilte til staldene. Vi indkøber fodertrug. Pigerne samler græs m.m. til foder. Vi oplever begejstring og indlevelse fra børnene. Oplever at børnenes begejstring for projektet/ legen skaber interesse og inddragelse af flere børn.</i></p>
<p>Læring</p> <p>Hvordan kommer "læring" fra det fælles pædagogiske grundlag til udtryk hos os - og bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene?</p>	<p>Læring er en dynamisk proces, som forekommer hele dagen igennem. Børns kropslige, følelsesmæssige, sociale og kognitive udvikling og forståelse skal fremmes gennem gode læringsmiljøer.</p> <p>I Mattisborg er personalet opmærksomme på, "at fylde på det nysgerrige barn"</p> <p>Barnet kommer i børnehaven igennem mange potentielle læringsmiljøer:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Planlagte aktiviteter, emner og projekter, der skaber nysgerrighed og inspiration til at undersøge og udforske. Dette sker både i aldersopdelte grupper, i mindre og større grupper. • Støtte igennem dagen i eks. personlig hygiejne, af- og påklædning, de daglige rutiner, konflikthåndtering, • Samling, hvor børnene lærer at stå frem, at vente på tur, de udfordres på forskellige emner og aktiviteter. Det vigtige i samlingen er, at børnene er aktivt deltagende og involveret i det som sker. • At børnene i samtaler om emner som f.eks. venskaber, bliver lyttet til, at deres meninger og synspunkter bliver taget alvorligt • Legen, hvor børnene afprøver, udforsker, lærer at begå sig i en gruppe, udfordres på de sociale spilleregler og lærer i samspil med både børn og voksne. <p><i>EX.</i></p> <p><i>Inden madpakker samles hele børnegruppen til dagens samling. Der, bliver ud fra børnenes ønsker sunget forskellige sange. Den voksne der leder samlingen starter en aktivitet med små kort. Børnene skal en efter en op og trække et kort, pædagogen læser teksten på barnets kort. Nu skal barnet ud fra teksten finde det kort, hvor billedet passer til teksten. Børnene er aktive og samtidig øver de sig i ikke at komme med det svar, barnet der er oppe skal finde. Ikke alle når at komme op, og kommer derfor igennem en læring i, at de nogle gange må vente på tur eller, at de må prøve noget i den næste aktivitet. Efter kortlegen, laves der som afslutning på dagens samling en kobling af sang og drama. Vi synger "Højt på en gren en krage" og brug af rekvisitter. En gruppe børn får tildelt roller som krage, jæger m.m. Børnene synger og spiller rollerne. Børnene vil gerne synge den igen med nye aktører, hvilket der gives mulighed for. Endnu engang synges der, og rollerne spilles på bedste vis. Inden vi går til spisning, vil børnene gerne have vished for, at det kan gentages igen dagen efter.</i></p>

<p>Børnefællesskaber Hvordan kommer "børnefællesskaber" fra det fælles pædagogiske grundlag til udtryk hos os - og bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene?</p>	<p>I Mattisborgens hverdag ses der mange forskellige børnefællesskaber. Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale sætter rammerne for. Forældrene har et medansvar ved, at anerkende alle familier uanset familiernes forudsætninger. Mattisborgens børnefællesskaber skal skabe rum for, at børn kan etablere venskaber på tværs af alder, køn og kultur, samt at mobning forebygges. Alle børn skal have følelsen af, at være en del af et fællesskab. Børnene har mulighed for igennem dagen, at agere i forskellige tilbud/ aktiviteter, der giver dem mulighed for, at føle de er en del af fællesskabet.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Familiegrupper. Barnet er i samme gruppe med en primær voksen, fordelt på tværs af alder • Funktions opdelt grupper. Værksted til kreative aktiviteter, Gymnastikrum, uderummet, balsal til musik, dans og udklædning, dukkekrog, køkken/ alrum, hvor der spilles spil og leges • Daglig samling, hvor alle børn samles til sang, optræden, forskellige lege, snakker dage, datoer, måneder, årstider og årstal, børnenes fødselsdage markeres, barnet får mulighed for at stå frem med taletid om det barnet har "på hjertet" Børnemassage/Maryfondens mobbekuffert, • Emner, hvor børnene inddeles i mindre grupper • Emner/ aktiviteter for hele børnehaven • Digitale aktiviteter med iPad, detektorer m.m. <p>Personalet har igennem dagens aktiviteter fokus på, at alle børn får en følelse af at høre til og være en del af fællesskabet.</p> <p><i>Ex: En ny dreng er lidt usikker og han har bl.a. svært ved, at overskue spisesituationen og sin madpakke. Den voksne i familiegruppen er opmærksom på barnets udfordring. I familiegruppen er der en stor dreng, som den nye dreng har vist stor interesse for. Den voksne siger til den store dreng om han kan sidde ved siden af den nye dreng og vise ham hvordan vi gør, når vi spiser. Den store dreng tager opgaven på sig, han hjælper den nye dreng på toilettet, hjælper ham med at vaske hænder, følges med ham til bordet og fortæller om det han gør og det der sker. De næste dage fortsætter den store dreng med at tage ansvar for opgaven. Efter få dage, er den nye dreng tryk ved spisningen, og er blevet en del af det fællesskab, der er i familiegruppen.</i></p>
--	---

Det pædagogiske grundlag

<p>Temaer i det pædagogiske grundlag</p>	<p>Korte retningsgivende refleksioner og eksempler på, hvordan vi i Børnehuset Mattisborg forholder os til temaet</p>
<p>Pædagogisk læringsmiljø Hvordan har vi gennem hele dagen etableret et pædagogisk læringsmiljø, der med leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige</p>	<p>Med overskriften " Der er pædagogik igennem hele Dagen" etablerer vi i Mattisborg et pædagogisk læringsmiljø, der tilrettelægges, så børnene får de bedst mulige betingelser for at lære og udvikle sig.</p> <p>Det grundlæggende princip for arbejdet er, at det pædagogiske personale møder barnet anerkendende med fokus på barnets ressourcer og dets unikke måde at være på. Personalet møder barnet med respekt for dets historie og med indsigt i barnets</p>

<p>rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes.</p>	<p>særlige måde at lære på. Personalet støtter og udfordrer barnets trivsel, læring og udvikling. Det sker ved, at veksle mellem at udøve omsorg og at give aktiv støtte til barnets læring og dannelse. Det pædagogiske arbejde bygger på en forståelse af, at læring finder sted på alle tidspunkter, og i alle situationer, og i respekt for, at børn har forskellige måder at lære og være på. Dette stiller krav til differentieret pædagogik.</p> <p>I forhold til de pædagogiske læringsmiljøer, arbejder vi i Mattisborgens ud fra et årshjul, hvor vi har flere temaer i løbet af året, temaer der tager udgangspunkt i de 6 læreplans temaer. Rammerne er lagt af de voksne, men aktiviteterne forsøger vi at planlægge ud fra hvad børnene er optaget af.</p> <p>”Personalet griber børnenes interesser”</p> <p>Ex:</p> <p><i>Vi har fokus på naturen.</i></p> <p><i>En gruppe af vores små drenge viser stor interesse for dyr. De bruger meget tid på at finde små dyr på legepladsen. Vi indkøber forstørrelsesglas, som børnene kommer og låner når der er fundet dyr. Vi indkøber og opsætter store tavler med dyr. Børnene bruger meget tid ved tavlerne, og vi oplever at forældrene inddrages i børnenes interesser og samtaler med børnene omkring tavlerne. Vi indkøber puslespil med dyr, som børnene interesserer sig for. Vi finder dyr og små film på vores iPad sammen med børnene. Vi går på ture til skov og sø, finder dyr, fanger haletudser m.m.</i></p>
<p>Forældresamarbejde Hvordan samarbejder vi med forældrene om barnets og børnegruppens trivsel og læring?</p>	<p>I Børnehaven ligger vi vægt på, at alle forældre føler, at børnehaven er et trygt sted at være. Vi ønsker et forældresamarbejde, der bærer præg af nærvær og gensidig respekt. Det er forældrene der kender deres barn bedst, og vi ser dem som den vigtigste ressource omkring barnet. Vi forsøger dagligt, at være i en god dialog med alle forældre.” Trygge voksne – giver trygge børn”. Forældre inviteres til opstartsbesøg, hvor børnehaven vises frem. Her fortæller vi om dagligdagen i børnehaven, og der udleveres en folder med de vigtigste informationer omkring hverdagen i børnehaven. Her udleveres også en mappe/barnets bog, hvor forældre opfordres til at sætte billeder ind af barnet og familien. Mappen tages frem, hvis barnet er ked af det, så tales der om kendte billeder, mor og far m.m. Mappen følger barnet igennem børnehavetiden, og forældre og personale sætter i fællesskab billeder, tegninger m.m. ind i mappen. Vi er opmærksomme på, at det kan være svært for forældre, at aflevere deres barn et nyt sted. Især, hvis barnet er ked af det, når forældrene går. For at støtte forældrene i den første tid, sender vi et billede af, at barnet er kommet i en god leg og er glad. Vi opfordrer også forældre til at ringe når de kommer på arbejde for, at høre om barnet er glad og i leg. Dette gør vi for at vores forældre får ro omkring barnet og dets børnehavetid. I børnehaven har vi et forældreråd, der aktivt er med i planlægning og afvikling af julefrokost samt arbejdsdag med grill og hygge. Forældrerådet er også en del af børnehavens to bedsteforældre dage.</p>
<p>Børn i udsatte positioner Hvordan skaber vi et pædagogisk læringsmiljø, der tager højde for og involverer børn i udsatte positioner, så</p>	<p><i>Børnene kan i løbet af deres børnehavetid være i mange forskellige udsatte positioner.</i></p> <p>Personalet er opmærksomme på det enkelte barns trivsel og justerer læringsmiljøet, så alle børns trivsel og udvikling fremmes. Vi samarbejder med forældrene om barnets trivsel i alle arenaer, men har en særlig opmærksomhed og øget fokus på et godt</p>

<p>børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes?</p>	<p>forældresamarbejde, hvis et barn er i en udsat position sådan at barnets udfordring kommer i fokus både hjemme og i børnehaven. Personalet samarbejder med eksterne fagpersoner, hvis dette skønnes nødvendigt. (Ressource pædagoger, talekonsulenter, psykologer, fysioterapeuter og socialrådgivere)</p> <p>I børnehaven anerkender vi børnenes følelser, og går i dialog med børnene omkring det der kan være svært. Vi er lyttende og lader barnet fortælle i det tempo, barnet har behov for.</p> <p>Det er vigtigt for os, at alle børn føler sig betydningsfulde og som en del af fællesskabet.</p> <p>Vi giver plads og rum til, at der arbejdes med barnets udfordringer både i den store gruppe og i mindre grupper, hvis det er bedst for barnet.</p> <p><i>Vi har et stort fokus på vores mange udenlandske børn, og prioriterer, at der skabes læringsrum og aktiviteter, hvor vi sætter fokus på deres sprogforståelse.</i></p> <p><i>Ex. En dreng, har været i Bon-Bon land. Han fortæller meget levende og uddybende en historie om en tur i "Hundeprutte rutchebanen" Der er ved bordet tre udenlandske børn der rives med af drengens fortælling, de lytter og lader sig rive med af drengens fortælling. Pædagogen observerer, at de ikke har forstået, hvad det er fortælleren har oplevet. Hun finder på Ipad, en lille film om rutchebanen og viser den flere gange. Hermed for de via det visuelle sammenkoblet fortællingen, og får en forståelse for drengens oplevelse. Efterfølgende går de på legepladsen og leger "Hundeprutte rutchebane".</i></p>
<p>Sammenhænge Hvordan tilrettelægger vi vores pædagogiske læringsmiljø for de ældste børn, så det skaber sammenhæng til børnehaveklassen?</p>	<p>I Mattisborgen har vi fokus på overgange og på, hvad de kan have af indflydelse på det enkelte barn. Vi modtager overlevering af barnet fra vuggestue og dagpleje og modtager barnets Læringshjul. Når det tre årige barn starter bliver det tilknyttet en primær voksen, der støtter og guider barnet, og har den primære forældrekontakt. Igennem børnehavetiden kommer barnet i tre forskellige aldersopdelte grupper.</p> <p>Rumpenisserne er gruppen for de treårige børn. Det er her barnet lærer børnehavens hverdag og nærområdet at kende. Bliver trygge i børnehaven. Her arbejdes der med renlighed, selvhjulpenhed i garderoben, opmærksomhed når der holdes samling, leg og legerelationer og på at barnet bliver en del af fællesskabet. Grotteungerne er gruppen for de fire årige. Her udvides børnenes ture, de kommer længere ud i nærmiljøet, der laves aktiviteter ud fra deres alder, der er en større opmærksomhed på renlighed og selvhjulpenhed, på leg, relationer, motorik og sprog. Mattisrøverne, er de 5 årige børn. De samles en gang om ugen, hvor der arbejdes med alderssvarende aktiviteter. Gruppen tager på ture, der stiller lidt større krav i forhold til udholdenhed. Vi forventer, at børnene selv kan tage tøj på, pakke turtaske og har fornemmelse for at færdes i trafikken. De leger skole, hvor de laver skoleprægede aktiviteter, f.eks. opgaveark, de besøger Skagen skole og Sfoèn. Dette med henblik på en god skolestart, hvor børnene har kendskab til miljøet, personalet og de øvrige børn i indskolingen. Dette kendskab gør børnene trygge ved skolestarten. Vi arbejder med børnenes</p>

	<p>selvhjulpethed, bl.a. øver vi i samarbejde med forældrene, at de får lært at tørre dem selv efter toiletbesøg.</p> <p>Mattisborgen deltager pt. I et projekt for hele Distrikt Nord " Den gode start" hvor der er stort fokus på overgangen fra børnehaven til skole. Her er vi i gang med, at udarbejde fælles aktiviteter/årshjul i forhold til skolestart.</p>
<p>Inddragelse af lokalsamfundet</p> <p>Hvordan inddrager vi lokalsamfundet i arbejdet med at skabe pædagogiske læringsmiljøer for børn?</p>	<p>I Mattisborgen lægger vi vægt på, at opsøge og bruge vores nærmiljø. Vi bruger naturen omkring os, vi bruger legepladserne omkring os, vi besøger det nærliggende plejehjem, vi besøger butikker i gåafstand af børnehaven, vi besøger omkringliggende institutioner, vi besøger biblioteket og deltager i kulturelle arrangementer, vi besøger virksomheder i byen.</p> <p><i>Ex. Vi går på tur i heden, plukker brombær, laver syltetøj bager boller og spiser dem med vores syltetøj på.</i></p> <p><i>Ex. Vi går igennem lågen og besøger vores naboer (plejehjemmet) sammen med beboerne synger vi, tegner, maler, spiller spil, en gang om året går vi Lucia for de ældre. Til Sankthans og fastelavn inviterer vi de ældre og plejere på besøg i børnehaven.</i></p> <p><i>Ex. Til jul går vi til julefrokost på en af byens restauranter.</i></p> <p><i>Ex. Vi deltager i affaldsindsamling, hvor vi samler affald i nærmiljøet og lærer børnene, at passe på naturen.</i></p>

1. ALSIDIG PERSONLIG UDVIKLING

Mål for det pædagogiske læringsmiljø.

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder, og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social - og kulturel baggrund.

2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Børnegruppens aktuelle sammensætning og børnenes forskellige behov – hvordan ses det i vores læringsmiljø, når det drejer sig om alsidig personlig udvikling?

Mattisborgen har 45 børn i alderen 3 - 6 år. Børnegruppen har en sammensætning af flere forskellige nationaliteter. Hvilket betyder at vi har fokus på læringsmiljøer, hvor børnene lærer ved, at gøre, udforske og erfare gennem krop og sanser- og på at styrke alle børnenes sproglige udvikling i alle vores lærings miljøer.

Vi møder alle børn og familier ligeværdigt og med respekt for hinandens forskelligheder.

Hvordan kommer læreplanstemaet til udtryk dagen igennem og understøtter børnenes nysgerrighed, gåpåmod, selvværd og bevægelse?

I det fysiske læringsmiljø	I Mattisborgen, har vi ikke stuer, men værksteder, som børnene efter lyst deltager i. Der er derfor meget struktur på de voksne, der er ansvarlige for div. værksteder/rum. Vi er opmærksomme på, at indrette rum i rummene, med f.eks. tæpper, reoler og forskellige legetilbud. Dette er medvirkende til, at flere børn kan være med i legen i mindre grupper. Det er vigtigt for os, at indretningen skaber forskellige læringsrum, der giver plads til ro og fordybelse, men også plads til fysisk aktivitet. Indretningen skal give børnene lyst til at udforske egne potentialer.
I det psykiske læringsmiljø	Personalet er bevidste om, arbejdet med barnets selvværd. Vi anerkender barnets initiativer. Vi er opmærksomme på vigtigheden i, at barnet bliver set og hørt. Vi støtter barnet i, at turde stå frem, vi går foran, bagved og ved siden af. Vi sørger for genkendelighed og struktur som skaber tryghed for barnet
I det æstetiske læringsmiljø	Vi udsmykker huset med Børne kunst, for på den måde, at anerkende børnenes "værker". Vi tager foto og video af vores aktiviteter, der synliggør hverdagen for både børn og forældre. Alle børn er synlige med foto på deres skab, hvilket gør, at barnet får et til-hørelses forhold og det skaber tryghed og genkendelighed for barnet.

Når vi arbejder med alsidig personlig udvikling, kan det ses at vi står på det DET FÆLLES PÆDAGOGISKE GRUNDLAG i disse konkrete eksempler fra hverdagen:

<p>Læring, leg, børnefællesskaber, børnesyn, dannelse og børneperspektiv: I Mattisborgen er hverdagen struktureret og genkendelig for børnene. Vi møder børnene på en anerkendende måde, fordi det skaber tryghed hos det enkelte barn. Når barnet føler sig trygt og har tillid, opstår der god potentialer for at barnet tør stå frem, tør afprøve sit gå på mod, og troen på at der sker en udvikling. Det pædagogiske personale støtter og guider børnene i legen og hjælper med at forhandle og deles om legetøjet.</p> <p><i>Ex: To piger leger med heste. De har tilsammen ca. 25 heste. En tredje pige på sidelinjen iagttager legen. Hun har ikke mod til at spørge om, at låne nogle af hestene/deltage i legen. Den voksne er opmærksom på pigen. Hun spørger pigerne der leger med hestene, om pigen må være med og låne nogle af hestene. De to andre piger kigger op på pigen på sidelinjen, siger ja og legen fortsætter nu med tre piger.</i></p>
<p>Børn i udsatte positioner: Vi har et særligt fokus på børn i udsatte positioner. Vi arbejder hele tiden på, at integrere børnene via vejledning og støtte i de daglige rutiner.</p> <p><i>EX En lille pige, der ankommer til Skagen uden pasning af andre end familie, starter i Mattisborgen. Pigen har ingen dansk sprog, og vil de første måneder ikke spise i børnehaven. Den voksne i pigens familiegruppe, vælger at sidde lige ved siden af pigen. Arbejder på at skabe tryghed og opnå en fortrolighed til pigen. Vi skaber en forudsigelighed, og har faste rammer/strukturer for spisesituationen. Vi oplever, at pigen finder en ro og tryghed i situationen og begynder at spise af sin madpakke.</i></p>

Forældresamarbejde: Vi har i Mattisborgen stort fokus på vigtigheden af et godt forældresamarbejde. Vi inddrager forældrene i det der sker i børnehaven og i deres barns udvikling. Vi forsøger at have en daglig small talk med forældrene ved aflevering og afhentning, med en kort orientering om barnets dag, og de små oplevelser barnet har været en del af.

Sammenhænge: I Mattisborgen har vi et godt samarbejde med vuggestuen, og de dagplejere der har børn som skal starte hos os. Det, at vi får en god overlevering af barnet, og barnet oplever at besøge børnehaven sammen med sin dagplejer/pædagog, er med til at skabe en tryghed for barnet i overgangen til børnehaven. Vores kommende skolebørn besøger skolen og Sfo. Dette for at gøre børnene trygge ved det nye miljø, de skal være en del af. Det er vigtigt for os som personale, at vi med fokus på overgange er med til at gøre overgangene lettere for vores børn.

2. SOCIAL UDVIKLING

Mål for det pædagogiske læringsmiljø

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

Børnegruppens aktuelle sammensætning og børnenes forskellige behov – hvordan ses det i vores læringsmiljø, når det drejer sig om social udvikling?

I forhold til børnenes sociale udvikling, lægger vi vægt på, at alle børn føler sig som en del af gruppen og fællesskabet - at der bliver dannet sociale relationer på tværs af alder, køn og nationalitet. Vi arbejder på at skabe gode legerelationer, og støtter det enkelte barn i, at finde sin "bedste ven/venner". Vi bruger os selv som tredje person og indgår i legen, når der er brug for, at skabe kontakter imellem børnene, for så igen at trække os, når kontakten opstår. Vi italesætter og sælger de andre børns styrker???? i forhold til, at få gode legerelationer til at blomstre. Vi arbejder med børn i aldersrelaterede grupper. Vi har daglige samlinger med forskelligt indhold. Her indgår altid sang, da dette styrker fællesskabsfølelsen. Vi arbejder med Maryfondens mobbekuffert, legekunst med fokus på drama, hvor børnene bruger deres fantasi og øver "det at turde stå frem". Børnene optræder i små grupper.

Hvordan kommer læreplanstemaet til udtryk dagen igennem og understøtter børnenes nysgerrighed, gåpåmod, selvværd og bevægelse?

I det fysiske læringsmiljø

En lille gruppe børn er samlet i vores "Balsal" der arbejdes med legekunst. En 4 årig dreng der ikke plejer at stå frem, påtager sig pludselig rollen som en vred kat. Han formår at blive i rollen under hele seancen. Her

	<p>ser vi en dreng der "vokser" i opgaven, og er stolt over egen formåen.</p> <p>Vi har et par store piger, der har stor interesse for heste. Vi indkøber nogle heste. Her ser vi at de to piger, skaber en rigtig god leg. De inddrager flere piger i legen. En anden gruppe piger spejler legen og får også skabt en god heste leg. De voksne følger børnenes spor. Laver et projekt, hvor der fabrikeres kæpheste, vi bygger hestetal af paller, indkøber krybber til foder. Her ser vi børnene bruge deres fantasi, de samler græs og grannåle til foder, rider afsted på kæpheste og mange forskellige børn inddrages i legene</p>
I det psykiske læringsmiljø	<p>I børnenes sociale udvikling er der brug for, at vi voksne er støttende og deltagende. Vi arbejder med venskaber, det at kunne blive uvenner og bruger Mobbekuffertens billeder af børns udtryk/forskellige følelser.</p> <p>Ex. En lille dreng, skal lære at være tæt på andre børn (holde et andet barn i hånden). En voksen tager ham med på tur, sammen med en jævnaldrende dreng, der også skal støttes i en relation. Der tages afsted på små gåture, to andre jævnaldrende drenge kommer på skift med på turene. Efter få ture oplever vi, at der er skabt et bånd imellem de 4 drenge. De leger sammen både ude og inde, venter på hinanden og vælger hinanden til i aktiviteter.</p>
I det æstetiske læringsmiljø	<p>Vi oplever, at det at arbejde i åbenplan, som vi gør her i huset, giver børn og voksne en stor mulighed for socialisering. Da vi ikke er begrænsede af lukkede stuer, er vores kendskab til hinanden ekstra godt. Både barn/barn, barn/voksen og voksen/voksen.</p>

Når vi arbejder med social udvikling, kan det ses at vi står på det **DET FÆLLES PÆDAGOGISKE GRUNDLAG** i disse konkrete eksempler fra hverdagen:

<p>Læring, leg, børnefællesskaber, børnesyn, dannelse og børneperspektiv: Vi er en engageret personalegruppe, der dagligt er fordelt i forskellige værksteds tilbud til børnene. Vi spiser i den samme familiegruppe, hver dag. Her samtaler vi med børnene, følger løbende op på hvad børnene oplever, hvad de er optaget af og skaber et fortroligt rum. Vi laver temaer, med sociale relationer som mål. Vi viser anerkendelse til barnet, som respekterer andre.</p> <p>Ex: De 4 årige børn og to voksne har arbejdet med temaet venner. De har tegnet deres bedste ven/venner. Fortalt om fantasi-venner, og talt om hvordan man er en god ven. Der er koblet leg på, hvor der skal tages hensyn til hinanden, og hvor man skal vente på tur.</p> <p>Ex Dreng 4 år fortæller at hans fantasi-ven hedder Artur og er hans mormors hund.</p> <p>Ex. Pige 4 år fortæller, at hendes fantasi-ven er en enhjørning.</p>
<p>Børn i udsatte positioner: Vi har stort fokus på udsatte børns sociale udvikling og inklusion. Vores holdning er, at alle børn i institutionen skal føle sig som en del af fællesskabet.</p> <p>EX :En lille ny og forsigtig dreng starter i børnehaven. Han er usikker og søger oftest kun en voksen. Vi sørger for, at drengen er i den voksnes gruppe, så den voksen, han er mest tryk ved, også er den voksen der guider og støtter ham i, at blive tryk i børnehaven.</p> <p>Den voksne tager drengen med i en leg med en lille gruppe jævnaldrende drenge. Hun finder ud af, at de alle er interesseret i dyr. De finder dyr på Ipad, taler om dem, leger med dyr, ser film om dyrene. Ganske langsomt er der skabt et godt læringsrum, hvor børnene får en social relation, samtidig med, der sker en fælles læring.</p>

Forældresamarbejde: Vi lægger stor vægt på, at der skabes sociale relationer til vores forældre gruppe. Vi har et aktivt forældreråd, der hvert år i samarbejde med personalet, arrangerer julefest for børn, forældre og søskende. Her oplever vi stor opbakning. Der hygges og spises aftensmad sammen. Vi har en "forårs arbejdsdag", hvor forældre og børn i fællesskab rydder op og renoverer legepladsen. Dette arrangement afsluttes med grill og hygge. Forældrene er rigtig gode til, at lave legeaftaler deres børn imellem. Vi ser det som vigtigt, at personalet inddrager familien i barnets venskaber.

Sammenhænge: Vi har fokus på overgange fra dagpleje/ vuggestue og overgange fra børnehaven til skole/SFO. Vi inviterer forældre og dagplejere på besøg. Taler meget om hvilke relationer barnet har til andre børn i børnehaven, som der kan bygges videre på. Vi går på besøg i skolen og i SFO. Her møder de kommende skolebørn, børn de tidligere har sagt farvel til, som de genskaber kontakt til. De møder de voksne, der skal til at være en del af deres nye hverdag. Vi er opmærksomme på, at børnegruppen får mulighed for også at opleve sociale relationer uden for børnehaven. Dette tilgodeser vi, ved at deltage i arrangementer i byen, besøge de andre institutioner, arbejdspladser m.m.

3. KOMMUNIKATION OG SPROG

Mål for det pædagogiske læringsmiljø.

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.

2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Børnegruppens aktuelle sammensætning og børnenes forskellige behov – hvordan ses det i vores læringsmiljø, når det drejer sig om kommunikation og sprog?

I Mattisborggen, har vi stort fokus på sprog arbejde. Vi har pt. 11 to-sprogede børn, samt 2 danske børn, der er tilknyttet talekonsulent. Vi arbejder daglig med sprog-arbejde. Vi synger, læser, bruger rim og remser og har stort fokus på almindelig daglig kommunikation med alle børn.

Hvordan kommer læreplanstemaet til udtryk dagen igennem, og understøtter børnenes nysgerrighed, gåpåmod, selvværd og bevægelse?

I det fysiske læringsmiljø

I Børnehaven arbejder vi med legekunst og drama. Der arbejdes i større og mindre grupper på tværs af alder. Børnene går ind i forskellige roller i samspil med børn, de ikke tidligere har haft relationer til. De bruger sproget i forhold til rollen, og børn der ikke er sprogligt stærke, deltager i legekunsten ved hjælp af mimik og berøring.

	Daglig sang. Vi arbejder med historien om musen Tjuffe, hvor børnene lytter til en historie, samtidig med at de masserer hinanden.
I det psykiske læringsmiljø	I børnehaven anerkender vi børnenes følelser og går i dialog med børnene omkring det, der kan være svært. Vi er lyttende og lader barnet fortælle i det tempo, barnet har behov for. Vi anvender billeder fra Mary fondens mobbekuffert til at tale ud fra. Vi anvender dialogisk læsning til alle aldersgrupper. Det er vigtigt alle børn udfordres på ord og samtaler, så børnenes verbale sprog udvikles
I det æstetiske læringsmiljø	Alfabetet hænger på væggen i form af en bogorm. På børnenes skabe og mapper, er der både billede af barnet, samt det skrevne navn. Vi skriver små tekster på børnenes tegninger/malerier. Vi har limet tal fra 1-10 op på en dør. Der står bøger fremme til fri afbenyttelse. Vi anerkender nogle af børnenes produkter og udstiller dem.

Når vi arbejder med kommunikation og sprog kan det ses, at vi står på det **DET FÆLLES PÆDAGOGISKE GRUNDLAG** i disse konkrete eksempler fra hverdagen:

Læring, leg, børnefællesskaber, børnesyn, dannelse og børneperspektiv:
<p>Fokus på sprogarbejde sker oftest i mindre grupper. Det giver en bedre læring, og mere nærvær fra den voksne. I børnehaven bruger vi flere forskellige materialer til vores sprogarbejde. Både materiale til stillesiddende aktiviteter, så som kort, rim og remser, sang og forskellige spil.</p> <p>Vi bruger også sprogmateriale der kræver fysisk aktivitet, hop, leg, dans, Weize Floor med forskellige spil, der fremmer den sproglige udvikling.</p> <p><i>Ex: Børnene er inddelt i små aldersvarende grupper. Pædagogen har valgt at læse en nem lille bog, som der efterfølgende samtales ud fra.</i></p> <p><i>Bogen læses flere dage i træk. Pædagogen oplever, at børnene bliver bedre og bedre til, at koncentrere sig om at lytte til bogen. Flere af børnene byder ind, med hvad der sker i bogen.</i></p> <p><i>Pædagogen tager små figurer med, som børnene leger med imens bogen læses. Her oplever pædagogen, at børnene hurtigt får figurerne til, at gøre det der sker i bogen.</i></p>
<p>Børn i udsatte positioner: Vi er opmærksomme på det enkelte barns sproglige udvikling. Vi udarbejder TRASS, for at kortlægge barnets sproglige udfordringer. Vi inddrager evt. talekonsulent. Børn der er to-sprogede, har brug for længere tid til at lære sproget. De har brug for at der sættes ord på alt, og brug for et stort fokus på sprogforståelsen. Vi arbejder med hverdags billeder, små samtale kort, små sange og mange gentagelser.</p>
<p>Forældresamarbejde: Vi lægger stor vægt på den daglige forældre kontakt, small talk i garderoben ved aflevering/ afhentning. Vi er opmærksomme på, at der er kontakt til alle forældre. Vi tilbyder en opstarts samtale og en samtale i forbindelse med skolestart. Vi lægger op til at forældrene altid er velkomne, hvis der er noget de ønsker at tale med os om. Ligesom vi tager kontakt til forældrene for, at lave et samarbejde omkring barnets sproglige udvikling. Når der arbejdes både i institutionen og hjemme, kan det gavne barnets udvikling betydeligt.</p> <p>Vi anvender tolk til de samtaler, hvor vi finder det nødvendigt, for at vi kan samarbejde med hinanden.</p>
<p>Sammenhænge: Vi modtager udviklingsprofil på barnet, når det kommer fra dagpleje og vuggestue. Profilerne er udarbejdet i samarbejde med forældrene. Her fremgår barnets sproglige udvikling, så vi kan fortsætte det arbejde der allerede er startet op.</p>

Nå vores børn skal starte i skole, laves der en ny udviklingsprofil i samarbejde med forældrene. Heraf fremgår den sproglige udvikling også, så skolen kan tage udgangspunkt i den, og fortsætte det sproglige arbejde barnet måtte have brug for.

4. KROP, SANSER OG BEVÆGELSE

Mål for det pædagogiske læringsmiljø.

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.

2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Børnegruppens aktuelle sammensætning og børnenes forskellige behov – hvordan ses det i vores læringsmiljø, når det drejer sig om krop, sanser og bevægelse:

Børnene i Mattisborgen er aktive børn, der gerne vil bruge deres kroppe og sanser på mange forskellige måder - både ude og inde. Børnene vil gerne være vilde og meget fysisk aktive, men kan også lide at være afslappede og stille. Kun ved at bruge sig selv, kan barnet gøre sig erfaringer med egen krop, samt blive i stand til at forholde sig til verden omkring det.

Hvordan kommer læreplanstemaet til udtryk dagen igennem og understøtter børnenes nysgerrighed, gåpåmod, selvværd og bevægelse?

I det fysiske læringsmiljø	<p>I Mattisborgen, har vi et "gymnastikrum", hvor børnene har mulighed for at svinge sig i ribber og gynge på store gymnastik bolde. Der er klatrevæg og underlaget indbyder til kropslige/fysiske lege. Vi benytter os af wize floor/storskærm, hvor vi bl.a. danser, laver gymnastik og yoga. Vi har et værksted, hvor vi udfolder os finmotorisk ved, at tegne, male, klippe, lege med perler og andre kreative ting.</p> <p>Uderummet er opbygget til at udfolde sig motorisk. Her cykler vi, gynger, kører på rutchebane, bruger sandkassen, spiller fodbold, hinker, bygger med klodser, har ting vi klatrer op på og hopper ned fra, går balancegang, og vi har en mindre motorik bane. I sommerperioden benytter vi os meget af forskellige former for vandleg.</p>
I det psykiske læringsmiljø	<p>Vi arbejder bevidst med NUZO, for at flytte barnet til nærmeste udviklingszone ved, at gå foran, bagved og ved siden af barnet.</p> <p>Ex. En pige på 4 år, er bange for at gå på balancebommen. Hun starter med, at gå med den voksne i hånden. Så går den voksne ved siden af, støtter uden at holde i hånd. Til sidst ender det med, at pigen</p>

	går selv, med den voksne bagved, der iagttager at det går godt.
I det æstetiske læringsmiljø	Der er fokus på at børnehaven både inde og ude er indrettet med rum, der indbyder til børnenes motoriske udfoldelse, både den finmotoriske og den grov motoriske.

Når vi arbejder med krop, sanser og bevægelse kan det ses at vi står på det **DET FÆLLES PÆDAGOGISKE GRUNDLAG** i disse konkrete eksempler fra hverdagen:

Læring, leg, børnefællesskaber, børnesyn, dannelse og børneperspektiv:
<p>Vi støtter vores børn i, at være skiftevis motorisk udfoldende fysisk, i hertil indrettede miljøer, samt i at være koncentreret om de mere stillesiddende aktiviteter, så som værkstedsaktiviteter og konstruktionslege eksempelvis med Lego. Børnene udfordres og inspireres bl.a. af aktiviteter der spænder lige fra yoga, disco-dans, løb, cykling, ture til skov og strand, fri leg på legepladsen og i vores gymnastikrum. Kun ved at bruge sig selv, kan barnet gøre sig erfaringer med egen krop, samt blive i stand til at forholde sig til verden omkring det.</p> <p><i>Ex: Børnehaven har cykeluge. Der er blevet talt om færdselsregler, kigget på vejskilte, der er blevet malet højtænder på børnehavens cykelbane, snakket om hvilke cykler børnene har derhjemme. Ugen sluttet af med at børnene medbringer egen cykel og cykelhjelme. Vi lukker det nederste af vejen/vendepladsen af og holder stopdans på cykel og andre små stop og køre lege, der styrker børnenes motorik og balance på cyklen. Børnene er aktive og meget engagerede i emnet og legene. Dagen sluttet af med uddeling af diplomer og spisning af kage.</i></p>
<p>Børn i udsatte positioner: Vi oplever at mange børn bruger sig selv alt for lidt motorisk.</p> <p>EX: Mange børn er ikke vant til at gå ture sammen med deres forældre. Vi ser børn, som hurtigt bliver trætte. Børn der virker motoriske ubrugte. Vi har derfor søgt om en udvidelse af børnehavens motorikbane, med henblik på at sætte yderligere fokus på, de børn der har motoriske udfordringer. Vi vil også have fokus på børnenes arousal, så de bliver styrket i både at have en høj og lav puls.</p> <p>Vi har fokus på børn med sansemotoriske udfordringer. Her handler det måske om, at begrænse udefrakommende stimuli. Give barnet fast plads ved bordet, give barnet små pauser og tæt voksen kontakt.</p>
<p>Oplever vi børn med motoriske udfordringer/vanskeligheder, sansemotoriske udfordringer m.m. har vi altid en dialog med forældrene. Vi bruger med forældrenes accept eksterne samarbejdspartnere som fysioterapeut/ergo terapeut.</p>
<p>Sammenhænge: Vi arbejder igennem hele barnets børnehavetid, på at styrke det motorisk. Vores mål er at barnet, når det starter i skole, er i stand til at begå sig både finmotorisk og grov motorisk.</p>

5. NATUR, UDELIV OG SCIENCE

Mål for det pædagogiske læringsmiljø.

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen. Herved udvikles deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som dermed giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, samt en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge. Herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Børnegruppens aktuelle sammensætning og børnenes forskellige behov – hvordan ses det i vores læringsmiljø, når det drejer sig om natur, udeliv og science?

I børnehaven har vi en stor gruppe børn, der gerne vil være ude. Vi er dagligt ude, uanset vind og vejr. Det er sanseligt for det enkelte barn, at opleve sol, blæst, regn og sne. Der bliver bygget, konstrueret og udforsket. Børn og voksne eksperimenterer. Børnene får mulighed for at gøre egne erfaringer og tilegne sig viden om naturen.

Hvordan kommer læreplanstemaet til udtryk dagen igennem og understøtter børnenes nysgerrighed, gåpåmod, selvværd og bevægelse?

I det fysiske læringsmiljø	Vi har på legepladsen skabt et område med "vilde blomster" der tiltrækker insekter. Vi har opsat en stor tavle med billeder af små dyr/insekter. Der er på legepladsen træer, buske og sten hvor børnene finder dyr, graver huller og udforsker hvad der sker. Vi har et vildt område, som børnene kalder "skoven" her er små huler, hvor børnene bevæger sig i kuperet terræn. Vi laver ture ud i naturen til skov og strand
I det psykiske læringsmiljø	I udelivet er der højt til loftet, rammerne er vide, hvilket gør at konflikterne mindskes. EX. En gruppe små drenge på 3 år, har når de leger inde mange små konflikter og der er meget uro omkring dem. Når de er i uderummet, oplever vi en større fordybelse i legen og færre konflikter børnene imellem.
I det æstetiske læringsmiljø	Vi bruger naturens materialer til kreative aktiviteter, som vi udsmykker børnehaven med. Der laves Mariehøns på sten, blad krans, kastanje dyr, edderkoppespind med snor og kastanjer. Der tørres blomster, som efterfølgende er blevet brugt til dækkeservietter.

Når vi arbejder med natur, udeliv og science kan det ses at vi står på det **DET FÆLLES PÆDAGOGISKE GRUNDLAG** i disse konkrete eksempler fra hverdagen:

Læring, leg, børnefællesskaber, børnesyn, dannelse og børneperspektiv.

Vi støtter vores børn i at bruge naturen, og få så mange gode oplevelser i naturen som muligt. Vi rammesætter lege og aktiviteter der er med til at skabe gode læringsrum. Vi laver aktiviteter i naturen f.eks. bål, klatrer i træer, og forskellige "ude lege". Vi lærer børnene at passe på naturen f.eks. affaldsindsamling. Børnene skaber forskellige lege og aktiviteter, som personalet anerkender og går ind i, hvis vi bliver inviteret ind. Ex. Vi køber is, spiser kager. Vi kigger på insekter som børnene finder og videreformidler viden om dyrene og dyrevelfærd.

Børn i udsatte positioner. Børn med sansemotoriske problemer, stimuleres af leg med sand, vand, mudder, sne. Leg i kuperet terræn, balance gang, leg på cykler. Gåture ud i naturen med en ven i hånden. Sanseindtryk i forhold til årstidens skifte.

Forældresamarbejde: Vi lægger vægt på, at der er et godt samarbejde med forældrene i forhold til påklædning/ tøj til de forskellige årstider. Vi kommunikerer med forældrene omkring vigtigheden i, at deres børn kommer ud i naturen, og får brugt sig selv i forhold til motorik, sanser m.m. Vi samarbejder omkring små projekter. Ex fuglemad, æg til påske, solsikker der plantes, kartofler der sættes m.m. Forældrene bidrager med forskellige ting til projekterne så som æg, mælkekartoner m.m. Forældrene er gode til, at følge op på projekterne, når børnene får tingene med hjem.

Sammenhænge. Vi deltager sammen med andre institutioner i Naturens dag. Vi ferier sammen i sommerferien med skovbørnehaven, hvor børn og forældre oplever en anderledes form for natur i forhold til den vi færdes i til dagligt. Her oplever børnene skovbørnehavens urtehave og drivhus, hvor de er med til at høste og spise af afgrøderne.

6. KULTUR, ÆSTETIK OG FÆLLESSKAB

Mål for det pædagogiske læringsmiljø.

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.

2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser. Både som tilskuere og ved aktiv deltagelse, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed. Herved får børnene erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Børnegruppens aktuelle sammensætning og børnenes forskellige behov – hvordan ses det i vores læringsmiljø, når det drejer sig om kultur, æstetik og fællesskab?

I Mattisborg er vi normeret til 42 børn. Børnegruppen har en alsidig sammensætning. Vi har pt. polske, rumænske, syriske og indonesiske børn i institutionen. Vi arbejder ud fra, at alle børn uanset baggrund deltager på lige fod og lægger vægt på, at alle føler sig som en del af fællesskabet.

I børnehaven arbejder vi med danske traditioner, som vi indvier de udenlandske børn i. Vi er opmærksomme på de udenlandske børns religion og egne traditioner, og oplever en sjælden gang, at det ikke kan forenes med de danske. Vi udviser respekt for deres traditioner og religionsfrihed.

I børnehaven har vi mange faste tilbud om kulturelle oplevelser. Vi deltager i festival, koncerter, biograf, film på biblioteket og på egen storskærm. Leger med Wize Floor, bruger iPad, ture ud af huset i nærmiljø, ser teater, spiller

selv teater og arbejder med drama, via Legekunst. Vi afvikler bedsteforældre dage, hvor børnene underholder med sang og Luciaoptog. Vi laver kreative aktiviteter både i hverdagen, til bedsteforældredage og forældrearrangementer. Året rundt, arbejder vi i vores værksted, hvor vi arbejder med mange forskellige materialer, disse aktiviteter "flytter" med udendørs, når vejret er til det.

Hvordan kommer læreplanstemaet til udtryk dagen igennem og understøtter børnenes nysgerrighed, gåpåmod, selvværd og bevægelse?

<p>I det fysiske læringsmiljø</p>	<p>I børnehaven er der struktur på de voksne. En uge ad gangen har hver enkelt voksen, ansvar for et værksted, både ude og inde. Den voksne skaber i "værkstederne" legemiljøer/læringsmiljøer, som opfordrer børnene til forskellige leg og aktiviteter. Vi stiller materialer frem til aktiviteter og følger op på børnenes ønsker/ideer om aktiviteter. Børnene er en gang om ugen aldersopdelt, hvilket giver personalet mulighed for at planlægge lege og aktiviteter ud fra gruppens alderstrin. Som personale har vi et mål om at være med til, at udvikle kreative og fantasifulde børn, der tør stå frem og tør holde fast i deres egen mening.</p>
<p>I det psykiske læringsmiljø</p>	<p>I børnehaven har vi valgt at have familiegrupper, hvor barnet dagligt er i den samme spise gruppe. Det har betydning for det enkelte barn, at det er den samme voksne og de samme børn de spiser med hver dag. I familiegrupperne har vi små intense samtaler, og det er her det enkelte barn kan blive set og lyttet til. Det er i gruppen at den voksne bliver betroet ting. Det er den voksne fra familiegruppen der modtager barnet og følger familien i samtaler m.m.</p> <p>Vi har daglige samlinger, med forskellige aktiviteter. Her støttes det enkelte barn i, at turde optræde, stå frem i aktiviteter og være en del af et fællesskab omkring sang, rim/remser, teater m.m. I samlingen arbejder vi indimellem med Mary fondens mobbekuffert og bruger deres historier sammen med børnemassage.</p>
<p>I det æstetiske læringsmiljø</p>	<p>Her i børnehaven lægger vi vægt på:</p> <ul style="list-style-type: none"> • At der er etableret læringsrum i rummene • At der er børnekunst på væggene • At rummene er hyggelige at opholde sig i • At nogle rum appellerer til fysisk udfoldelse • At nogle rum appellerer til fordybelse • At værkstedet appellerer til kreativ udfoldelse. <p>Legepladsen er inddelt i forskellige områder, der giver børnene muligheder for forskellige udfoldelser. Der er bålplads, gyngestue, cykelbane, sandkasse, rutschebaner, legetårn balance redskaber og et "blive væk" område. På legepladsen er der forskellige beplantninger, der appellerer til børnenes sanser. Der er plantet blomster, der tiltrækker små dyr.</p>

Når vi arbejder med kultur, æstetik og fællesskab kan det ses at vi står på det **DET FÆLLES PÆDAGOGISKE GRUNDLAG** i disse konkrete eksempler fra hverdagen:

Læring, leg, børnefællesskaber, børnesyn, dannelse og børneperspektiv

I børnehaven har vi valgt at støtte vores børnegruppe i, at turde stå frem og bruge deres fantasi i både kreative aktiviteter, i leg og igennem aktiviteter som legekunst, drama, teater, sang og musik. Via dette håber vi at børnene udvikles til at indgå i mange forskellige fællesskaber og til at kunne klare skole og kommende udfordringer.

Børn i udsatte positioner: Personalet har, når de er i de forskellige "værksteder", fokus på de børn der ikke selv opsøger værkstederne. Her kommunikerer vi omkring, hvad vi ser hos det enkelte barn, og laver mål for hvordan vi støtter barnet.

Ex. Et barn har taktile vanskeligheder. Vi arbejder i værkstedet med tapet klister/papmache. Barnet støttes i, at komme med ud i værkstedet. Den voksne guider og støtter barnet, vækker hans interesse for det der sker. Efter et stykke tid, tager barnet mod til, at røre ved det og bliver meget stolt over, at han har været med i aktiviteten.

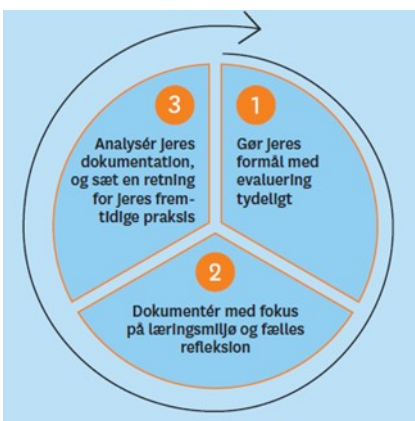
Forældresamarbejde: Forældrene inddrages i at få legepladsen til at være et godt sted at være via en arbejdsdag hvert forår. Vi gør forældrene opmærksomme på børnenes lege relationer, nye venskaber, så forældrene kan "pleje" det. Vi inddrager forældrene i kreative aktiviteter. De bidrager f.eks. med æg til påske, mælkekartoner til fuglemad o. lign.

I forhold til vores udenlandske forældre, italesætter vi mange ting omkring dansk kultur og traditioner. Der er ofte behov for en snak omkring madpakker, påklædning og samtale omkring vores traditioner, og hvorfor vi gør som vi gør både i hverdagen og til forskellige højtider.

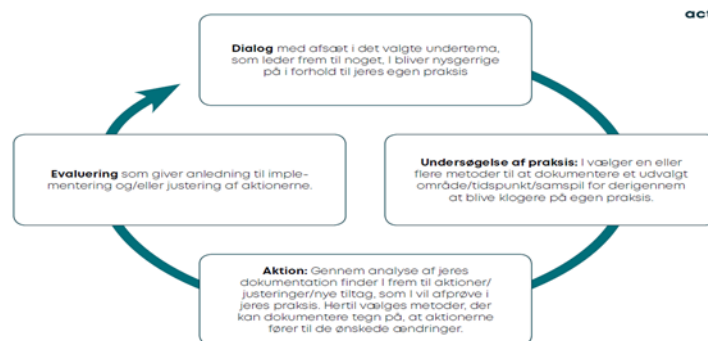
Sammenhænge: Vi tror på, at børnehavens indretning både inde og ude kan være med til, at det enkelte barn bliver styrket til både stillesiddende og fysiske aktiviteter, når de skal videre i skole.

Vi tror på, at vores børn oplever et fællesskab med gensidig respekt barn/barn, voksen/barn der er medvirkende til, at de har udviklet respekt for den forskellighed børn har, og har styrket dem i at indgå i de fællesskaber de møder. Vi tror på vi udvikler børn, der har lyst til at udfolde sig kunstnerisk.

Systematisk evaluering

UCN
act2learn

Gennem aktionslæring – med afsæt i kvalitetskriterierne i KVALid - undersøger, udforsker og evaluerer vi løbende vores pædagogiske praksis - herunder læringsmiljøer

Vi vil gerne opnå at.....	Ved at undersøge /dokumentere og analysere vores praksis ved vi nu at...	Derfor vil vi fremover.....
Blive bedre til, at følge børnenes spor. At sætte fokus på børnenes medbestemmelse	Vi er en personalegruppe med mange gode ideer. Vi har fokus på læreplans temaer og laver mange gode aktiviteter og projekter, hvor vi kommer godt rundt omkring de enkelte fokus punkter. Vi er ikke gode nok til, at inddrage børnene i planlægning og ikke gode nok til at følge deres spor.	Have et større fokus, på børnenes leg og fantasier, så vi via deres leg og interesse kan "gribe" boldene og understøtte legen med henblik på, at det kan blive en pædagogisk aktivitet/læringsrum. Vi skal øve os i, at "sætte os på vores hænder", øve os i, at give os god tid, og ikke igangsætte for mange ting oven i hinanden. Vi vil have mere fokus på planlægning, så ikke alle er involveret, men evt. to der planlægger og uddelegerer opgaver til de øvrige kollegaer.

